

TÄHÄN
AIKAAN
HUOMENNA
IIKKA
HACKMAN

WSOY

Iikka Hackman

**TÄHÄN AIKAAN
HUOMENNA**

ROMAANI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Isälle ja äidille.

Sinulle, Minna.

© IIKKA HACKMAN JA WSOY 2020

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ HELSINKI

ISBN 978-951-0-45047-5

PAINETTU EU:SSA

»Et sä tiedä mua odottaa, et sä tiedä etten tullutkaan.»

J. KARJALAINEN: »MÄ KÄÄNNYN HILJAA POIS»

*»Toivoa ei saa ottaa pois,
mutta sen on annettava muuttaa muotoaan.»*

SAATTOHOITOKODIN JOHTAJA RIIKKA KOIVISTO,

HELSINGIN SANOMAT 24.10.2018

Minä aion matkustaa Zürichiin ja kuolla.

Katselin taas illalla karttakirjaa. Sveitsi muistuttaa muodoltaan surkeasti piirrettyä, itää kohti katsovaa härkää tai sarvikuonoa, ja Zürich sijaitsee sen hartiassa sirpimäisen Zürichjärven pohjoispäässä, keskellä rajojen ja jokien ja väyläverkkojen kirjomaa Eurooppaa.

Me menemme lentämättä, meillä on melkein kaksi viikkoa aikaa. Me lähdemme huomenna.

1. ARVO, 1972

MITÄKÖ MINÄ kerroin niille? Kaiken.

Alku oli pelkkää juoksemista. Me syöksyttiin raitsikan uusista valko-oransseista ovista, kun oli ensin odoteltu ikuisuus niiden aukeamista, *tsiih tsiih kraak*, ei tapahtunut mitään, pujoteltiin esteradaksi juuttuneiden helsinkiläisten lomitse Rautatien läpi, portaisiin, tietenkin kompastuin alimpaan askelmaan ja Mara, joka juoksi perässä, huusi jotain ja nauroi ja minä räkätin ja huohotin, selvisin kaatumatta ylätasanteelle, kiskoin vähintään satametrisen tammioven auki ja ryntäsin asemahalliin. Sitten juostiin. Juostiin hallin läpi, se oli korkea ja pyhä ja kaikui kuin kirkko, juostiin elämää pakoon ja keuhkot edellä sitä päin, juostiin laiturille, laiturilla seissyttä porkkanajunaa kohti ja haluaisin sanoa, että juostiin sen perässä, mutta ei me oikeasti juostu koska ei se ehtinyt lähteä.

»Tietenkin tämä menee näin! Odotetuin juttu vuosiin, ei helvetti, koko elämän isoin juttu, ja me ollaan myöhässä», sanoin tai huusin Maralle, kun olin heittänyt rinkan matkatavarahyllylle ja rojahtanut tummansinisellä kankaalla verhoiltuun penkkiin ja tunsin miten hikikoski kuohusi selkänikamien yli kohti persvakoaa.

Hesarin ja lätsän taakse piiloutunut ukko katsoi meitä käytävän toiselta puolelta niin kuin voisi pelkillä silmillä tuomita meidät katoamaan. Sen paksut ja särmikkäät kulmakarvat saivat sen näyttämään vähän Brežneviltä. Hymyilin sille. Toivottavasti sitä ärsytti. Mara asetteli oman rinkkansa katonrajaan hyllylle, pyyhkäisi sammarinsa muka suoriksi ja istuutui viereeni.

»Joo», se sanoi. Sen posket punoittivat ja se näytti siltä kuin oltaisiin kaksitoista ja lopetettu juuri lumisota. »Nyt me mennään. Nyt vanha porkkana juoksee meidän puolesta!»

Dieselit jyrähtivät ja juna lähti nytkymään eteenpäin, petrasi kävelyvauhtiin, ja pian Mara ei enää olisi juosut sitä kiinni ja sitten en minäkään. Rantarata alkoi taittua. Me oltiin matkalla Turkuun, matkalla Tukholmaan, matkalla Eurooppaan, eikä mikään voisi meitä pysäyttää. Ei mikään!

Juna pysähtyi ensimmäisen kerran Pasilassa. Aseman lippakatoksen alla seisoivat joukko ihmisiä suojassa vasta puhjenneelta sadekuuroilta. Asemarakennus oli ikivanha keltainen puutalo, maalaisen menneisyyden ilmentymä. Euroopassa olisi toista.

»Montako kertaa pysähdytään asemilla seuraavina viikkoina?» kysyin.

»En mä tiedä – satoja?»

»Satoja kertoja!»

Hypähdin seisomaan ja huutamaan, tai olisin ehkä tehnyt niin ellen olisi nostanut käsivartta Maran

yläpuolelle penkin selkänojalle ja pakottanut naamaani peruslukemille ja tuijottanut pyöreäkulmaista ikkunaa, jossa tutisevat ja valuvat sadepisarat estivät näkemästä mitään. Mara oli ärsyttävän rauhallinen. Aina se oli. Itse olin samaan aikaan niin innoissani ja niin nolostunut, että tuntui kuin olisi tehnyt mieli jorata täysillä Babbitzinin »Daa-da Daa-daa» tai Bowieta porukassa, jossa tiesi kaikkien diggailevan progea. Minä olen tähtimies, ja alla kiitää autostrada! Mara vilkaisi rannekelloaan ja katsoi sitten otsa rypyssä ikkunan suuntaan, teki mielesään laskelmia. Arvasin jo millaisia.

»Pitäisiköhän käyttää tämä aika lukemiseen», se sanoi tai kysyi ja luulen, että sen rinkaankin pakatut lakikirjat hytkyttivät koko hyllyä päani yläpuolella. Sukel-siko juna Espoon tunnelin pimeyteen täsmälleen sillä hetkellä vai vasta viisi tai viisitoista tai kaksikymmentä-viisi minuuttia myöhemmin? Vai vuotta? Mistä tietäisin, menneisyys on tunnelien ja päivänvalon välisessä väri-myrskyssä kieppuva pikajuna.

»Ei helvetti, Mara.»

»Tästähän puhuttiin.»

»Joo, tiedän että on pääsykokeet ja että ne on sun elämän isoin juttu. Joo, mä lupasin... »

»Nimenomaan: lupasit olla sekoamatta tästä.»

»Lupasin, etten estä sua opiskelemasta. Mutta Mara, vakavissaan, me ollaan oltu matkalla kaksikymmentä minuuttia.»

Hesarin ja lätsän takaa vakoillut ukko vaikutti turhankin kiinnostuneelta, meidän katseet kohtasi monta

kertaa. Ilmiselvästi sillä oli jokin mielipide tai toive väitelyn lopputuloksesta.

»Mitä se mihinkään vaikuttaa?» Mara kysyi.

»Sitä, että nyt ei todellakaan opiskella oikeustiedettä. Nyt puhutaan tulevaisuudesta!»

Brežnev ei ihan ehtinyt peittää turpaansa Hesarilla. Ehdin nähdä sen hirnuvan mykkää naurua. Näytti hevoselta, oli tyhmä kuin hevonen, turha kuin työhevonen modernissa yhteiskunnassa. Mara huokaisi ja tuuppasi minua kyynärpäällä.

»Ajattelin, että olisin *tehnyt* tulevaisuutta. Mutta okei, puhutaan. Puhutaan. Aloita sä.»

»Lähitulevaisuus: kuka meistä kolmesta saa ensiksi raivarit?»

»Helppo sanoa että Risto, kun se ei ole vielä mukana. Oikeasti epäilen silti sua – sähän melkein sait jo.»

»Ohitan tuon.»

»Ei ehkä kannata.»

»Mitä odotat reissulta eniten?»

»Ollaanko me sovittu edes matkareittiä? Sä tiedät, että mä haluaisin nähdä Pariisin.»

»Pariisin vai friidun?»

»Pariisin.»

»Romantiikan pääkaupunki.»

»Ja Ranskan.»

»Joo, senkin.»

Mara oli huono kiusattava, koska se ei kiusaantunut. Tai sitten sitä oli kiusattu niin paljon, että se oli kasvattanut suomut joita pitkin paska valui pois. Oli joka

tapauksessa selvää, että se oli kiinnostunut haagalaisesta Leenasta, joka oli Pariisissa au pairina. Olin nähnyt mimmin joissain hipoissa kerran tai pari ja muistin pitkän vaaleatukkaisen taiteilijatyön, joka nyrpisteli ja kuvitteli olevansa vähintään ranskalaisen renessanssi-maalauksen verran muiden yläpuolella. Ehkä se olikin, en tiedä, kiva tyyppi silti. Jotenkin kiehtova. Ja sen takia Mara yritti väkisin ujuttaa matkareittiin Pariisin, vaikka kaikki muut kohteet olivat Alppien toisella puolella. Kaikilla muilla kohteilla tarkoitin tietenkin omia kohteitani: Wieniä, Roomaa ja niin edelleen. Risto oli puhunut vain Zürichista ja kauniista naisista, se halusi nähdä ne. Tai väitti niin.

Pariisi, Rooma, Zürich, ajatukset pyörivät kaikissa selatuissa karttalehdissä ja haaveilluissa maisemissa, tunteissa joina olin unelmoinut juuri tästä hetkestä, siitä että dieselin jyrinä tärisytti palleja ja syntymässä oleva kesä ja syntymässä oleva todellinen elämä, tulevaisuus helvetti, se kaikki vilisi kuraisen ikkunalasin takana. Kieppuva pikajuna, kieppuva värimyrsky, kieppuva minä. Mistä hinku nähdä Alpit oli lähtöisin, en muistanut, muistin isän St. Moritzista saaman postikortin, turkoosin järven tai lammen ja turkoosin taivaan ja vaahtopäiset vuoret ja kutinan kämmenpohjissa. Postikortin saapumisesta täytyi olla kymmenen vuotta. Luulin, että viikkoa myöhemmin pääsisin lähettämään oman. En silti tuntenut niitä juttuja kuin olin kuvitellut, en vapautta hurmosta happea kiimaa, aurinkokaan ei paistanut. Heikotti. Todellisuudessa ei ollut kaukana, että olisi oksettanut.

»On sellainen tunne», sanoin, »että me ollaan aloitamassa jotain suurta. Tiedätkö tunteen? Joo, tämä on tietenkin odotettu matka, mutta että jollakin tavalla jota me ei vielä tajuta eikä voidakaan tajuta, tämä on meidän elämässä mullistava kokemus, että joskus me katsotaan tätä ja mietitään, että se paska matka paskojen kavereiden kanssa oli loppujen lopuksi parasta mitä koskaan tuli tehtyä. Että voisiko nämä tulevat viikot osoittautua koko elämän parhaaksi ajaksi?»

»Tuskin tällaista reissua kannattaisi tehdä, jos ei uskoisi siihen. Ei ainakaan näin vähillä rahoilla. Mä toivon kohtaamisia ihmisten kanssa, enemmän haaveilen jonkinlaisesta oivalluksesta kuin odotan mitään yksittäistä paikkaa. Eiffel-tornia tai Colosseumia tai näitä perinteisiä.»

Sanat putoilivat tyypilliseen maramaiseen tyyliin, rauhallisina ja ihmeen valmiina rakennelmina. Jonkinlaista pinnanalaista alakuloa minä kuitenkin vaistosin Marassa jo silloin.

»Onko ikävä Leenaa?»

»Ikävä? No ei tietenkään. Älä nyt jaksa.»

»Ei kun sitä vaan, että en mä pahalla. Että mulle voi puhua, tiedätkö.»

»Tiedän. Puhun jos on puhuttavaa. Tiedän että sä et tarkoita pahaa, olet vaan niin hönö että saat sitä vahingossa aikaan.»

Porkkana jyrtytti rantarataa: Helsinki–Espoo–Kirkkonummi–Karjaa–Salo plus väliasemat, eikä ole merki-

tystä sillä missä milloinkin oltiin, koska kaikkialla näkyi pelkästään peltoja ja ikkunan takana tönötti samanlainen saunamökin kokoinen asemarakennus joka kerta kun juna pysähtyi. Mara oli kaivanut kirjansa esiin, lukenut aikansa ja lopettanut. Nyt se piteli sinikantista järkälettä sylissään ja katseli maaseudun muuttumista talorykelmiksi ja uusiksi lähiöiksi ja Turuksi. Mara tiesi kyllä, että hippiaika oli auttamatta ohi, mutta ei välittänyt. Viivasuora kampauserä jakoi sen kinuskinruskeat hiukset yhtä pitkiksi, kaulaa nuoleviksi laskoksiksi oikealle ja vasemmalle ja pyöreiden silmälasiansa kanssa se näytti yhtäaikaaisesti älykkäältä, humoristiselta, vakavalta ja välinpitämättömältä, enkä tiennyt miten se sen teki. Käytävän toisella puolella istuva Brežnevin näköinen tyyppi tuijotti ulos omasta ikkunastaan, oli taitellut lehden kainaloonsa ja muotoillut naamalleen mieteliään ilmeen. Kun sen silmiä katsoi, huomasi niiden kulkevan hedelmäpeliä. Hymähdin. Tyyppi katsoi kohti ja hymyili vaivaannuttavasti. Väistin.

»Risto tulee keskustan asemalta, niinkö», kysyin Maralta.

»Niin sen pitäisi.»

Katselin radan varren teollisuustönjä ja niiden takana siintäviä kerrostaloja ja kuvittelin Riston niiden kaikkien ikkunoihin, vaikka tiesin ettei sen setä asunut kerrostalossa eikä muutenkaan siellä päin. Risto oli lähtenyt huhtikuussa töihin setänsä tilalle Raisioon, eikä ollut osallistunut reissun suunnitteluun muuten kuin viikottaisten puheluiden kautta. Kunhan käydään

Zürichissä, se sanoi joka kerta puhelun lopuksi, tuskin tosissaan. Zürichin ja Riston välissä ei olisi voinut olla paljon leveämpää railoa, toinen oli rikas pankki-kaupunki ja toinen radikaali vasemmisto-opiskelija, sentään jokin salaisuuden kähmy niitä yhdisti. Kun olin tavannut Riston ensimmäistä kertaa, se oli yhtäkkiä tuijottanut ja hyräillyt »Eläköön sosialismia», jotain Marxin aatteiden purppuralipusta ja Kuubasta, kai vain nähdäkseen miten reagoin, että olinko niitä vai *niitä*. Ennemmin niitä, totta kai, mutta en tiennyt miten Risto sen tulkitsi. Ei se kertonut, se pudotti Marxin pöytään kuin kauppalapun ja jätti siihen, jatkoi muihin asioihin. Kauas Kuubasta.

Juna hiljensi vauhtiaan, kurottauduimme Maran kanssa ikkunaan ja painoimme poskemme lasia vasten nähdäksemme mahdollisimman kauas eteen. Junan vapiseva liike pakotti poskiluuta. Turun rautatieaseman laiturit kohosivat sorasta radan molemmin puolin, aseman edessä ei ollut paljoa ihmisiä, ja arvelin tunnistavani Riston kaukaa. Ehkä olisin tunnistanutkin, jos se olisi ollut asemalla.

Kun juna nytkähti uudestaan liikkeelle viedäkseen meidät viimeiset sadat metrit satamaan, istuttiin Maran kanssa edelleen kahdestaan ja tuijotettiin toisiamme. Oltiin hiljaista poikaa. Viereisen penkkirivin Brežnev kohenteli takkiaan ja vilkuili meitä, sillä oli taas ärsyttävä hymy. Se nousi seisomaan, kääntyi selin ja ojentautui poimimaan tavaroitaan telineeltä. Miettimättä sylkäisin kämmeneeni, nousin, painoin kämmenen

ja räkäklöntin tyyppin hartiaan ja pyysin anteeksi niin kuin olisin tarvinnut tilaa. Tyyppi vilkaisi ja sanoi ettei mitään, minä nostin istumapaikalleni ensin Maran kassin ja sitten oman rinkkini ja juhlin voittoani silmien takana ja suussa ja poskionteloissa räiskyneinä näkyttäminä ilotulitusraketteina, tähtipölyä pojat, antaa mennä vaan, räjähdysten paineaallot nytkäyttelivät suupieliä. Juna hidasti vauhtiaan. Brežnev otti askeleen eteen, pysähtyi, kääntyi, katsoi minua ja ojensi kätensä. Tuijotin siitä töröttänyttä luisevaa peukaloa hetken, kätelin.

»Onnea matkaanne ja kaikkea hyvää siihen ja tulevaan. Luultavasti se on juuri sellainen kokemus kuin uumoillette», tyyppi sanoi ja rutisti kättäni, ja sen hymy oli edelleen ärsyttävä mutta eri tavalla. Päässäni jylissyt ilotulitus ei ollutkaan ollut taivaallinen vaan tavallinen, sellainen joka jätti jälkeensä hiljaisuutta ja savua ja ruudinkäryä, ei muuta. Katselin Leonid Brežnevin näköisen miehen huojahdellen loittonevaa selkää ja kuvittelin näkeväni märän läntin hänen oikeassa hartiassaan ja tunsin taas pientä heikotusta. Ehkä aavistelin, että vaikka olin useimmissa asioissa hyvä ja useimmiten oikeassa, en välttämättä tajunnut ihan kaikkea. Tähtimies, tosiaan. Painoin kämmenen silmilleni, enkä siksi nähnyt Maran virnistävän leveästi. Kokemuksesta tiesin, että se teki niin. Onneksi oli tarpeeksi fiksu pysymään hiljaa.

Kun oltiin noustu junasta, pyörityt ympyrää terminaalissa ja tarkistettu sen vessakin, oli selvää ettei

Risto ollut satamassa. Meillä oli tunti aikaa. Aikataulu oli käyty läpi tuhat kertaa, kyse ei voinut olla siitä ettei Risto tiennyt tai muistanut. Me jonotettiin hetki yleisöpuhelimeen, Mara änkesi koppiin ja työnsi markat lippaaseen.

»Parviaisen Martti tässä hei», se sanoi hetken kuluttua, »Ristoa yritän tavoitella».

Ja sitten: »Koljosen Ristoa, niin. Hän jätti tämän numeron, että viettää siellä teillä alkukesän.»

Maran otsanahka kerääntyi poimuille kun se kuunteli, se vilkuili minua, näppäili metallisen puhelinkaatikon kylkeä.

»Anteeksi rouva. Milloin sanoitte, että Risto lähti?»
Tauko. »Oletteko varma?»

Keskustelu kesti vielä hetken, mutta Mara ei juuri puhunut, äännähтели vain. Sitten se kiitti ja sulki puhelimen. Puhalsi pitkään.

»Ei se ole ollut Raisiossa melkein kahteen viikkoon. Lähti kuulemma kesäkuun alussa, kuten oli etukäteen sovittu.»

Asfalttipintaisella satamalaiturilla vilkuttavat ihmiset kutistuivat, tomunruskea terminaalirakennus kutistui, kauempana puiden seasta kohoava linna muuttui mössöksi ja sen takana horisontissa seisseistä jättiläislinnun mallisista telakkanostureista tuli risuja ja tikkuja, ja sitten ne katosivat ilmaan. Ilmatar jyrisi alla, harmaa teräskaide vapisi. Seistiin oikean kyljen puoleisella kannella, tyyrpuurin puolella siis, ja laivan kupeet sylkivät vettä

valkoisena vaahtona pitkälle eteen, kun moottorit alkoivat lisätä kierroksia. Maran vasen käsi oli minun oikean käden vieressä kaiteella ja kämmenselän jänteistä näki, ettei se puristanut läheskään yhtä kovaa. Mara roikkui tai kellui, kun taas minä revin kaidetta ja edessä siintäviä merimaileja itseeni.

»Älä jännitä», sanoin, »kyllä me pärjätään kahdestaankin.»

»En mä sitä», Mara vastasi ja aikoi ehkä jatkaa lausetta, mutta sanojen välinen tauko venyi suuremmaksi kunnes oli selvää ettei se ollut tauko vaan loppu.

Yritin keksiä puhuttavaa, löytää selitystä Riston katoamiselle ja sille, miltä minusta tuntui. Tuntui liian paljolta, edessä oli liikaa ja takana liian vähän. Mara huojahteli kahdenkymmenen sentin päässä, ulottumattomissa. Pysyin hiljaa. Katselin vettä, kaikkialla ympärillä kohoavia saaria, niistä työntyviä laitureita ja erilaisia huviloita. Kirkkaanvalkoinen ja suippokeulainen laiva viisti reittiään Turun saariston salojen ja luotojen ja karien väleissä ja tuntui numeroa tai kahta liian suurelta reitilleen, vedin syvään henkeä ja meri tuoksui kypsältä ja mädältä ja tuntui myös numeroa tai kahta suuremmalta kuin mikään aikaisemmin.

Meidän paikat oli kolmannen kannen matkustamossa. Mennessä ei ollut kovin täyttää, muutama ihminen siellä täällä, ja nelipaikkaisen rivin käytävän puoleisesta päästä näki helposti ulos kun ikkunapaikoilla ei istunut ketään. Mara kaivoi pääsykoekirjansa ja katosi niihin. Minä katselin, kuinka saaret vetäytyivät ikkunan

takana hiljakseen kauemmas ja muuttuivat karummiksi, suuret lehtipuut katosivat ja jäljelle jäi vaivaista koivikkoa ja yksittäisiä mäntyjä. Meri kasvoi, mutta ei muuttunut uhkaavaksi. Aurinko paistoi vielä vaikkei enää korkealta, kaunis kesäkuun ilta.

»Ootko lukenut Baudelairea», Mara kysyi yllättäen.

»Mitä?»

»Charles Baudelairea.»

»Jotain romanttista ranskalaispaskaa? En enempää kun lukiossa oli pakko. Miten niin?»

»Leena suositteli keväällä sen kokoelmaa *Pahan kukkia*. Se on aika kiinnostava, varsinkin kun funtsii koska se on alun perin kirjoitettu, tosiaan sata vuotta sitten. Sehän on tosi vanhanaikaista joo, mutta ei romantiikkaa sinänsä. Se kertoo ihmisen pimeistä puolista.»

»Mistä se nyt tuli mieleen?»

»Varmaan Ristosta. Tämä on ehkä naurettavaa sanoa näissä olosuhteissa, mutta oon ollut siitä huolissani.»

En viitsinyt sanoa, että minä olin puolestaan ollut huolissani Marasta. Siitä, että se oli lumpeen paha kukka romanttisen paskalammikon pinnalla, aina valmis vajoamaan. Olin yhä huolissani, enenevässä määrin.

»On tuntunut että se jättää asioita kertomatta, tai että se valehtelee enemmän tai vähemmän koko ajan. Ei mitään isoa, mutta tuntuu kuin se keksisi tarinaa.»

»En tunne Ristoa läheskään niin hyvin kuin sä. Mutta kyllä mä tuon tunnistan jotenkin.»

Puhe Ristosta tyssäsi alkuunsa, kun Mara eksyi takaisin Baudelaireen, kertomaan miten se oli joutunut

saman tien oikeuteen *Pahan kukkien* ilmestyttyä – runot loukkasivat oikeuslaitoksen mielestä julkista moraalila. Yritin tarjota Maralle syöttiä sen omasta suuntautumisesta oikeuslaitokseen ja tiedustella sen näkemystä moraaliasiasta, mutta Mara oli päässyt vauhtiin eikä haavoittunut sivustasta tulevista sivalluksista. Sen mielestä Baudelaire oli kärsinyt ihan samasta kuin antiautoritaarinen liike meidän aikana, ollut eturintamassa murtamassa vanhoillisia muureja. Ja kärsinyt siitä.

»Kai sä Arvo tajuat, että viimeistään Länsi-Saksan rajalla meitä epäillään terroristeiksi ihan vaan sen takia miltä me näytetään? Se on totuus nyt, me ollaan uhka jollekin vanhalle eliitille vain koska me ollaan erilaisia ja meillä on eri ismi. Nyt tuntuu ehkä naurettavalta, että runoilija joutuu oikeuteen siksi että sen runot käsittelee ylevien aiheiden sijaan ihmisen haluja ja masennusta ja surkeaa kuolemista. Ihan samalla tavalla meidän sukupolvi taistelee nyt tulevienkin puolesta kapitalistista ja autoritaarista valtajärjestelmää vastaan. Ja tulevaisuudessa ihmiset nauraa sille, että sellaiseen järjestelmään on uskottu.»

»Voi olla», sanoin kun en muuta keksinyt, »mutta lähitulevaisuudessa mun perse on niin puuduksissa ettei naurata yhtään. Voidaanko käydä kävelemässä?»

Mara kohautti harteitaan. Noustiin ylös ja mentiin. En ollut ihan varma mikä Maran ismi oli, jonkinasteinen opiskelijasosialismi kai, mutta ei meillä käsittääkseni mitään yhteistä oppia ollut. Paitsi se, että oltiin molemmat opiskeltu vuosi opettajakorkeakoulussa. Nyt

Mara halusi lukemaan lakia. Luultavasti fajiansa takia, joka oli asianajotoimistossa töissä.

Me käveltiin ikkunan viertä kannen ympäri, kierrettiin perän kautta ja seisahduttiin kahvilan eteen. Pöydät oli valkoisia ja tuolit mustia, päätyseinä peitetty kokonaan mustavalkoisella grafiikalla. En tajunnut geometrisia kuvioita jäljitelleestä teoksesta mitään, minusta se antoi levottoman vaikutelman. Ehkä sen teräväkärkiset kolmiot yrittivät muistuttaa jotenkin purjeita. Taisin tähystää kuvaa turhan pitkään, koska tunsin jonkun tuijottavan minua seinää lähinnä olevasta pöydästä. Tunnistin miehen, katsoin pois.

»Helvetti se äijä on tuolla.»

»Mikä äijä?»

»Se Brežnevin näköinen. Junasta.»

Mara kääntyi katsomaan ja ilmeisesti näki miehen, koska kohotti kätensä tervehdykseen.

»Se näyttää olevan seuran tarpeessa», Mara sanoi ja katsoi minua, ja sillä oli raivostuttava kujeileva ilme, suoraan kansakoulun pihasta.

»Ei helvetissä.»

»Miksei? Voisit vaikka sylkeä sitä päin naamaa tällä kertaa.»

Käännyin selin grafiikkaseinään ja tyyppiin. En viitsinyt edes vilkaista kahvilan hintoja, meidän olisi pakko säästää varsinkin alkumatkasta niin paljon rahaa kuin mahdollista. Meinasin ehdottaa Maralle ulkokannelle menoa, kun matala miesääni kysyi saiko meitä häiritä.

Brežnev seisoi metrin päässä ja hymyili sellaisen tyyppin hymyä, joka ei yleensä paljon hymyile. Oli varmasti ilmeistä, ettei meillä ollut mitään tärkeää meneillään. Totta kai meitä sai häiritä.

»Täällähän näkee tuttuja. Ajattelin vain, että kun molemmilla näkyy olevan tyhjää aikaa. Että tarjoaisin kahvit, jos maistuu.»

Sen ikäinen mies tarjoamassa meidän ikäisille kahvit – tiesin, että se oli äärimmäinen kunnianosoitus ja tunsin entistä suurempaa halua riipiä kulmakarvat Brežnevin otsalta. Tai Maran, Mara hankki meidät tyyppin juttuille vain kiusatakseen minua. Antaakseen opetuksen, helvetti.

»Ilman muuta, kiitos tarjouksesta», se sanoi ennen kuin kerkesin edes ajatustani loppuun.

Niin me vietettiin ensimmäinen ilta ulkomaanmatkalla Leonid Brežnevin näköisen miehen seurassa. Reilu tyyppi, tarjosi kahvit ja sämpylät. Sitä paitsi se oli ihan hauska mies, ei läheskään niin tympeä kuin ulkonäön perusteella saattoi päätellä. Se oli työmatkalla, paperitehtaan myyntihommissa ja menossa tutustumaan tehtaisiin eri puolille Ruotsia. Kertoi juttuja vuorineuvoksista ja kauppaneuvoksista, jotka kaikki oli jostain syystä olleet juuri sille erityisen ystävällisiä. Ja keihäsmatkasta, jolla se oli ollut ensimmäistä kertaa ulkomailla, matkaopastytöstä joka sairastui vakavasti kesken matkan. Miehen jutut kertoi maailmasta, joka oli meille täysin vieras ja josta en ymmärtänyt juuri mitään. Se halusi kuulla meistä ja meidän suunnitelmista, katsoi

kuunnellessaan tiiviisti silmiin ja esitti lisäkysymyksiä. Kun Mara alkoi puhua sille vasemmistoradikaalien toiminnan logiikasta, oli selvää että liikuttiin maailmassa, josta Brežnev puolestaan ei ymmärtänyt juuri mitään. En ole varma ymmärsikö Marakaan. Minun oli pakko päästä liikkeelle. Kiitin kahveista ja toivotin hyvää jatkoa ja lähdin. Mara jäi.

Laivan käytävät olivat autiot, kosketin porrasaulan kaidetta ja vedin kättä hitaasti sitä pitkin. Sain napsah-tavan sähköiskun. Käännyin oikealle johtavaan käytävään. Haisi hikisiltä matkustajilta, öljyltä ja kokolattiamatolta. Olin yksi hikisistä matkustajista, nestenäppyjä kihosi paidanselkämyksen alle ja olin käytävänhaarassa ja elämänhaarassa, ainoa tie pois oli kansi ja pudotus ja meri, mitättömyys. Jälkeenpäin katsoen valinta oli siinä ja silloin. En nähnyt sitä. Tukholmasta palaaminen ei ollut vaihtoehto, Pariisi oli, Rooma oli, Alpit olivat ja minä jatkoin seurauksia pelkäämättä eteenpäin, kohti seikkailua ja Eurooppaa ja tietämättäni kohti sitä kun haaveet pakkautuvat läpinäkymättömäksi kaasupalloksi ja räjähtävät sirpaleiksi ja atomeiksi, hyökyaalloksi joka vyöryy arjen ja kotien ja teollisuushallien yli. Valitsin tulevaisuuden.

Kannellakaan ei ollut ketään. Istuin lähimpänä perää olleeseen kansituoliin, sen punainen muovipäällyste tuntui viileältä ihoa vasten. Tuijotin taivasta. Mitä pidempään katsoi, sitä enemmän näki tähtiä. Lapsuuden totuus. Ne oli olleet siellä aina: minä olin katsellut niitä pentuna, mutsi ja faija oli, samoin sadat ja tuhannet

ja sadattuhannet muut lapset ja isät ja äidit, rakastavaiset, helvetin Nikolaus Kopernikus oli. Ja Bowie. Ehkä Kopernikus oli koko porukasta ainoa, jota tähdet ei olleet kusetaneet, ainoa joka oli säilyttänyt järkensä valolla pelaavien seireenien kanssa. Minun hautakivessä olisi kuva kaukoputken läpi suljetussa huoneessa tähyilevistä isästä ja pojasta ja teksti: Eivätkä he siitä nähneet tähtiä, mikä oli hyvä, koska ne olivat kusetaneet niin monia. Mutta kyllä minäkin tunsin ylhäällä välkehtivien pisteiden ja alhaalla kohisevan meren yhteisen imun, jonkin josta ei voi käyttää muuta sanaa kuin ikuisuus, olin ihan varma että kuulin tutun, kieppuvan kitarariffin ja lallatuksen, laa-laa-la-laa laa-laa-la-laa, tähtitaivas tummeni ja hiipi lähemmäs ja jotenkin biisi, jonka olin kuullut alle kymmenen kertaa ja tähtitaivas, maailman suurin vedätys, onnistuivat syöttämään kitalakeeni ime-lää höyryä, joka huumaisi loppuiän.

»Onko sulla romanttinen hetki itsesi kanssa vai saako häiritä?»

En tiedä kauanko ehdin istua kannella yksin, ennemmin tunnin kuin vartin. Mara oli ilmestynyt tyhjästä, seisoi muutaman metrin päässä ja katseli vuoroin minua ja pimeyttä, sen tukka hulmusi tuulessa. Se nojautui kaiteeseen ja nosti toisen jalkansa kaiteen alimmalle rimalle, polven koukkuun, ja näytti surulliselta tai eksyneeltä, täyttä tuntematonta kohti ajelehtivalta hylkiöltä. Vaikka hymyili.

»Susta saisi hienon kuvan julisteeseen. Siis, jos joku jostain syystä haluaisi sut julisteeseen.»

»Kiitos. Tiedän, että sun suusta tuo on kohteliaisuus.»

»Anteeksi», sanoin. En oikein itsekään tiennyt miksi. Mara katseli merta, jota ei voinut nähdä, eikä vastannut mitään. Minuun iski pakottava tarve halata sitä. Nostin kädet niskan taakse, pakenin takaisin taivaalle ja vedin sieraimet täyteen kosteaa syöksähtelevää ilmaa. Mara puhui Ristosta, mietti mitä sille oli tapahtunut ja oli alkanut pelätä onnettomuutta, auton alle jäämistä tai murhaa. Minä en. Minusta oli selvää että tähtien lisäksi myös Risto oli kusettanut meitä. En sanonut mitään, hengitin syvään. Tuoksui Kauppatorin aamulta ennen kahvikojujen aukemista, paitsi raikkaammalta.

*Kuolema ei ole viikatemies.
Kuolema on viisikymppinen ex-hippityttö,
jonka hampaissa on tupakan tai mädän
jättämiä mustia läiskiä. Jonka harmaanruskea
tukka liplattaa lapaluille ja jolla on
aniliininpunainen ulkoilupusakka. Sellainen,
joka hajoaa sormenpäissä jauhoksi.
Kuolema on äidin tissiä imevä vauva.
Äidin tissiä pureva ja lyövä vauva.
Se on salaisuus,
josta isä kielsi kertomasta kenellekään.*

Vaikuttava ja lohdullinen esikoisromaani isästä
ja tyttärestä, muuttuvasta Euroopasta ja nuoruudesta.
Ja elämästä, joka jatkuu aina,
vaikka on suuri ja mahdoton kuin dinosaurus.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-45047-5